

nabij te komen en toen een vervaarlijke zwaai, een lang gerekte klets op den grond, gevolgd door een krak, de stok in tweeën, doch in het net een mooi, gaaf vrouwtje, wanhopig pogende te ontsnappen, voor ik er mij als een dolleman opgeworpen had. Spoedig maakte eene inspuiting met *Ammonia liquida* aan haar tegenstribbelen een einde en verschafte haar de noodige rust, om een waardig figuur in mijne verzameling te maken.

Zie hiernaast haar portret.

Allengs was het tijd geworden om te gaan koffie-drinken; in een oogenblik waren alle instrumenten naar een droge sloot verhuisd, waar ik ze na mijne terugkomst terug vond. Een stuk stevig touw herstelde de breuk in den stok en nu begon de manoeuvre opnieuw tot ongeveer vijf uur en het resultaat was een stijve nek van het voortdurend naar boven kijken. De stokken werden weer in de sloot gedeponeerd en zullen er waarschijnlijk nog liggen.

En het potje? Ja, geduld maar, dat stond achter gindschen eik. Wees niet bang, dat ik het vergeten zou, daarvoor had het mij teveel zorgen en moeite gekost. Een Duitsch werk over vlinders had me geleerd van Ap. Iris: „leicht zu fangen mit Limburger Käse.” Het vorige jaar wilde ik dit reeds in toepassing brengen, doch nergens was die kaas nog te krijgen, doch nu had ik er in het voorjaar voor gezorgd en ze zorgvuldig bewaard in driedubbel perkament papier en een goedsluitende stopflesch. Niet omdat ik bang was, dat ze verloren zou gaan, maar och, als u in de gelegenheid is eens de geur te genieten van kool-waterstof of zwavel-waterstof, wees dan zoo goed en vermenigvuldig uwe indrukken met een getal van minstens zes cijfers en ge weet bij benadering, waarde lezer, waarom ik zoo zorgvuldig met die Limburgsche kaas omging. Zie zoo, nu nog even het ontbijt klaar gezet voor de hooge gasten, want 'sochtends komen ze als de echte godin van den Olympus naar beneden, niet om zich te baden in de wateren van den Alpheus, doch om zich te

goed te doen aan alles, waarvoor wij den neus 't hoogst optrekken. Met een houtje wordt de geurige spijs opgediend, hier een likje op een tak of tegen een stam, daar een hapje op eene lage, vochtige plek in den weg en binnen een kwartier werd de statige laan herschapen in een oord, zooals een goedgeaarde *Apatura Iris* zich Luilekkerland droomt.

Mijn fiets bracht me spoedig thuis en toen den volgenden morgen de Doetichemsche torenklok na zijn vervelende: „ting, tang” acht doffe slagen liet hooren en de boeren van den akker „hen drinken” (ontbijten) gingen, dreef de nieuwsgierigheid mij reeds weer naar den Slangenburg. De geuren van roode klavervelden, goudgele lupinen en witte boekweitdrenen vervulden de lucht, de weldadige boschlucht stroomde mij tegen en ook de Limburgsche kaas liet zich niet onbetuigd.

En de gasten ze lieten zich lang wachten. Wel waren ze aanwezig, doch de kaas had hen niet weerhouden hunne gewone restauratie te bezoeken.

Eenige dagen later kreeg ik er bij toeval in letterlijken en figuurlijken zin *de lucht van*, het adres was: een groote mestvaalt van een boer op vijf minuten afstand. Het geluk diende mij echter; een paard, dat met een vracht hooi voorbij kwam, had medelijden met me, door zijne goedgevigheid ving ik een prachtig mannelijk exemplaar. De volgende dagen verraste ik er verscheidene aan de ontbijt-tafel en tevens een wellicht meer geciviliseerd lid der familie, dat zich versnaperde aan een kankerachtige plaats van een eik.

Daar ik in het voorjaar die streek weinig of niet bezocht, heb ik nooit rupsen gevonden; de leefwijze ervan komt bijna volkomen overeen met die van een ander lid der familie, dat, hoewel ook tot de zeldzame vlinders gerekend, hier toch meer algemeen voorkomt. Over deze, de kleine ijsvogel, een volgende keer meer.

Voorschoten. blz 266.

G. J. KLOKMAN.

Een en ander over de vogelwereld van Rottum en Schouwen.

Medegedeeld in de vergadering der N. O. V. op 12 October 1901.

Woen ik in het laatst der maand Mei van dit jaar gevolg gaf aan een vriendelijke uitnoodiging van een mijner kennissen, om hem eens te vergezellen op een reisje naar Groningen, een provincie, waar ik nog nimmer geweest was, kwam het plan bij mij op, zoo mogelijk bij die gelegenheid ook eens een bezoek te brengen aan Rottum. Daar ik echter

in mijn tijd zéér beperkt was, duurde mijn bezoek aan dat eiland slechts enkele uren, lang genoeg echter, om mij in staat te stellen, iets te kunnen mededeelen over de vogels van dat eiland, evenals over die van Schouwen, dat ik even te voren bezocht had.

Het eiland Rottum, dat zich zuid-oostelijk ver-

plaatst, wordt gaandeweg kleiner: de toename toch aan die zijde is volstrekt niet geëvenredigd aan den afslag aan de westzijde en het zal wel, zooals de heer Tjaden Modderman in „Land en Volkstudien in het Noorden van ons Land“ zegt: „vóór 't einde der 20e eeuw tot plaat zijn gedegradeerd.“ Waar 10 jaren geleden het huis van den Voogd stond, staat 30 vadem water!

In hoofdzaak gold èn op Rottum èn op Schouwen mijn bezoek een poging, om eenige gegevens te verzamelen omtrent de Groote Stern, en wel naar aanleiding van de op onze vorige vergadering uitgesproken verwachting, dat helaas! ook o.a. die vogelsoort uit ons land binnen korten tijd zal verdwenen zijn.

Vooraf echter zij het mij vergund met een enkel woord iets te vermelden omtrent een paar andere broedvogels van Rottum.

De eenige Larus-soort, die op Rottum broedt, is de Zilvermeeuw. Het aantal paren van dien vogel daar werd door Droste—Hülshoff in 1867 op plm. 5000 getaxeerd. Dat getal moet minstens voor tegenwoordig met de helft worden verminderd.

Onder de nesten zag ik er meerdere, die zéér verborgen waren, namelijk dicht door helm omgeven.

Zoo nu en dan worden eieren van den Scholekster in een nest van de Zilvermeeuw gevonden. De Scholekster is op Rottum de eenige vogel waarvoor de Zilvermeeuw respect heeft. Meermalen zag ik haar met groote brutaliteit en veel lawaai Zilvermeeuwen op de vlucht jagen. Onder de misdrijven, die de Zilvermeeuw begaat, behoort o.a. het rooven der eieren van de Groote Stern.

Dat de blauwachtige variëteiten der eieren van de Zilvermeeuw tegen het einde van den raaptijd (einde Juni) juist veelvuldig zouden voorkomen, is door den Voogd in diens jarenlange ervaring nog niet door hem opgemerkt.

Het aantal paren berg-eenden, in 1867 400 bedragende, bedraagt thans plm. 80. Verschillende wijfjes leggen hare eieren in één nest.

Van de Sternidae broeden op Rottum, behalve cantiaca: minuta, nigra en hirundo. Deze laatste niet meer in zoo'n aantal als voorheen. Het schijnt, dat er nog al door cantiaca verdreven worden; *macrura* is er onbekend.

Wat Droste-Hülshoff omtrent Anas boschas reeds vermoedde, is volgens den Voogd inderdaad het geval: zij gaat namelijk met hare jongen op zee en ze blijven verder evenals de bergeend op de Wadden. Op het eiland zelf namelijk ontbreken nagenoeg totaal de gewone levensvoorwaarden voor dien vogel.

En nu Sterna cantiaca.

Flöricke zegt in zijn in 1891 verschenen „Naturgeschichte der Deutschen Schwimmvögel“, dat de Groote Stern tot die zeevogels behoort, wier aantal

althans op Duitschen grond, in den jongsten tijd zéér snel is afgenomen. Nu, ook op Rottum is zij zeer zeker niet toegenomen. Wel overtreft zij nog, evenals in 1869 in aantal dat der Zilvermeeuwen, dus schatte men toen het aantal paren op meer dan 5000, thans wordt het op niet meer dan 3400 gesteld, met inbegrip van die, welke op de Rottumerplaat broeden. Een enkele biologische mededeeling omtrent haar wensch ik te doen, vóór ik op dit punt verder inga.

Van het nest maakt zij geen werk, een kuiltje in den grond, voila tout! Soms vindt men er een paar stukken van verdorde stengels, van harde grassen afkomstig, in, maar dat is dan ook al.

Het begin van den legtijd valt in het einde van Mei, circa 20 Mei op zijn vroegst. Wat het broeden betreft, werd mij verzekerd, dat bij fraai warm weer het ♀ even trouw op de eieren zit als bij ongunstig weer. Dit releveer ik, daar bij meerdere auteurs van Cantiaca verteld wordt, dat zij bij warm weer het voor een deel op het zonnetje laat aankomen. Wel is het geval, dat wanneer bij mooi warm, droog weer de vogels even van het nest worden afgejaagd, zij er dan niet weer zóó spoedig op neerstrijken, als bij koud, ruw weer.

Op Schouwen zag ik haar meermalen boven het water-zwevende insecten bemachtigen, natuurlijk ging haar dat even handig af als aan de zwaluwen.

Werkelijk is de Groote Stern zéér schuw van aard.

En op Rottum èn op Schouwen is men eigenlijk volstrekt niet op vreemdelingen-bezoek gesteld, (althans niet vóór den broedtijd). Men is overtuigd dat er daardoor een volgend jaar zeker zullen weg blijven.

Wat mij op verren afstand ook een goed onderscheidingsteeken tusschen hirundo en cantiaca bleek te zijn, is de verschillende wijze van doen bij het grijpen van een prooi uit het water. Cantiaca gaat daarbij minstens voor $\frac{2}{3}$, doch vaak geheel onder, terwijl bij hirundo hoogstens de kop ondergaat.

Voor het getal eiers in een vol geleg wordt gewoonlijk 2—3 opgegeven. Op Schouwen en Rottum is 2 regel, 3 uitzondering. Hetzelfde wordt door Kearton in diens „British Bird's Nests“ voor de voornaamste broedplaats in Engeland, de Farne-eilanden, opgegeven.

Dat, hoe het ei ook in kleur en teekening variëren moge, zulke met een groenachtige grondkleur niet zouden voorkomen, zooals Flöricke beweert, berust op een dwaling. Ik ben in staat dergelijke eieren te vertoonen.

Ik wensch nu met een enkel woord terug te komen op den tegenwoordigen stand van de Groote Stern op Rottum en op Schouwen.

Rottum verlaat zij meer en meer en haar aantal neemt op Borkum jaarlijks toe. Oorzaak? Het rapen

der eieren op Rottum gaat, volgens Den Voogd, althans stelselmatig in zijn werk.

Daar tegenover is het mij aangenaam te kunnen verzekeren, dat zij op Schouwen volstrekt niet afneemt. Integendeel; de pachter van eenige „Inlagen" daar neemt zelfs eer toe- dan afname aan; in elk geval overtreft zij er verre *S. hirundo*.

Niettegenstaande dat koestert men toch de vrees, dat in de toekomst vermindering te wachten is en wel op den volgenden grond:

De eierpacht loopt over 7 jaren: een te korte termijn om, zonder financiële schade eens een jaar niet te rapen, en dat wordt juist zéér wenschelijk

geacht om de vogel op den duur te behouden.

Kon het Waterschap Schouwen besluiten den termijn van 7 op b.v. 14 jaar te brengen dan zou elke pachter, die zijn belang begrijpt, de vogels althans eens een jaar met rust laten en onze vogelfauna minder kans loopen te verarmen.

Ten slotte zij het mij vergund een 12-tal eierschalen van *Sterna cantia*, gedeeltelijk van Rottum, gedeeltelijk van Schouwen afkomstig, ter bezichtiging te laten rondgaan. Deze schalen bieden de schrilste tegenstellingen zoowel in kleur als in teekening aan.

A. A. VAN PELT LECHNER.

Op het mos van oude boomen.

Wanneer ik de duinstreek van Kennemerland bezoek, mist het nimmer, dat ik mijne aandacht wijd aan het grijze korstmos, waarmee oude en vaak ook reeds jonge boomstammen dicht bezet zijn.

Op en tusschen dat mos toch leeft en streeft een geheele wereld van insecten en andere kleine dieren, een microcosmos, die wel zóó omvanrijk is, dat men er in één zomer den weg nog niet in weet.

De omgeving zelf, het korstmos in zijn velerlei vormen, is al zeer teekenachtig, en het leven der mossen in de hoogste mate belangwekkend. Wij zullen ons ditmaal evenwel bepalen bij enkele der bewoners van deze miniatuurwouden, de diertjes, die van, op, of tusschen de korstmossen leven.

In de eerste plaats denk ik dan aan het eenige mosmetertje (*Boarmia lichenaria* Hf'n) met zijn volmaakte mimicry.

Het is een jaar of vijf geleden, dat ik dit fraaie

Mosmeter en rups, verscholen tusschen het mos.

rupsje „ontdekte". Evenals bijna alle ontdekkingen was die van mij ook geheel toevallig. D. w. z. ik zocht niet speciaal naar dit diertje, om de een-

voudige reden, dat het bestaan ervan mij zoo goed als onbekend was.

Ik herinner mij, dat ik zocht naar de uitkomende larfjes van het kleine groene sabelsprinkhaantje, dat zoo sprekend op de groote dito gelijkt. Omstreeks Pinksteren komen deze diertjes uit het hout, waarin de eieren gelegd worden, naar buiten.

Juist terwijl ik zoo'n dwaas uitzieende sprinkhaanlarf uit het hout zie kruipen, begint daar vlak bij een „takje" korstmos te marcheeren. Het was een zwoele, bladstille Pinkstermorgen, dus kon wind onmogelijk de oorzaak der beweging zijn. Weldra bleek het mij dan ook, dat het „mostakje" zijn eigen locomotievermogen bezat; maar tevens zag ik toen, dat ik geen korstmos voor mij had, maar eene spanrups, die daar op de bekende wijze heen-marcheerde, als iemand met een stijf been.

Door die beweging kreeg ik het diertje in het oog, wat anders stellig niet geschied zou zijn, zóó sprekend is de overeenkomst met een takje korstmos. Nu is het volkomen logisch, dat ik onmiddellijk naar meer exemplaren ging zoeken, en werkelijk bracht ik het dien morgen tot een vier- of vijftal, waar een paar dagen later nog een stuk of wat bijkwamen.

Dat het getal niet grooter werd, heeft toen stellig aan mijne ongevoelendheid gelegen. Voor deze veronderstelling pleiten twee zaken; in de eerste plaats kan ik er thans in denzelfden tijd van toen, wel honderd vinden; wat er m. i. op wijst, dat mijn waarnemingsvermogen zich in die richting heeft ontwikkeld. Verder heb ik later herhaaldelijk mijn tochtgenooten voor een boom geplaatst, waar ik eene rups zag zitten, welke zij eerst na lang zoeken, soms in 't geheel niet, ontdekten.

Eenige malen heb ik een aantal mosmeters aan